

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Кафедра спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор із науково-педагогічної роботи

Михальченко Н. В.

«28» серпня 2024 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЛОГОПЕДІЯ І НЕВРОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЛОГОПЕДІЇ

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

016.01 Логопедія. Спеціальна психологія

Освітня програма Логопедія. Спеціальна психологія

2024-2025 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Кисличенко В.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти.

РЕЦЕНЗЕНТ: Пахомова Н.Г., доктор кафедри соціальної і корекційної педагогіки Полтавського національного університету імені В.Г.Короленка

Програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти

Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

В. о. завідувача кафедри спеціальної освіти (Світлана КАРСКАНОВА)

Програму погоджено з гарантом ОП (Вікторія КИСЛИЧЕНКО)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету

Протокол від «27» серпня 2024 року № 12

Голова навчально-методичної комісії (Ольга ДЕМ'ЯНЕНКО)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2024 року № 11

Голова навчально-методичної комісії (Наталія МИХАЛЬЧЕНКО)

Анотація. Вивчення дисципліни «Логопедія і неврологічні основи логопедії» спрямоване на підготовку студентів до роботи з дітьми з порушеннями мовлення; формування уявлення про мовленнєві дефекти, особливості постановки звуків, розкриття змісту та форм логопедичної роботи; формування умінь правильно добирати корекційно-розвивальний матеріал для роботи з дітьми з порушеннями мовлення.

Ключові слова: дислалія, дизартрія, ринолалія, дисфонія, фонематичне сприйняття, фонема, звук, мовленнєвий апарат.

Abstract. The study of the discipline "Speech Therapy and Neurological Fundamentals of Speech Therapy" is aimed at preparing students to work with children with speech disorders; formation of ideas about speech defects, features of sound production, disclosure of content and forms of speech therapy work; formation of skills to correctly select correctional and developmental material for work with children with speech disorders.

Key words: dyslalia, dysarthria, rinolalia, dysphonia, phonemic perception, phoneme, sound, speech apparatus.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Логопедія і неврологічні основи логопедії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» за освітньо-професійною програмою «Логопедія. Спеціальна психологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: закономірності, принципи, методи, організація та проведення корекційно-розвивальної, логопедичної роботи з дітьми з порушеннями мовлення

Міждисциплінарні зв'язки: Спеціальна педагогіка з основами спеціальної дидактики; загальна, вікова та педагогічна психологія; логопсихологія.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1. 1. Мета: сформувати у студентів професійні компетенції в галузі логопедії та неврологічних основ логопедії..

1. 2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- формуванні знань у студентів теоретичних питань логопедії та неврологічних основ логопедії, культури методичного мислення;
- ознайомленні з комплексом знань про логопедію та неврологічні основи логопедії, зі змістом програми корекції мовленнєвих порушень, із здійсненням процесу навчання відповідно до освітньої програми, з реалізацією особистісно-орієнтованого підходу до освіти та розвитку дітей;
- формування вміння розробки конспектів логокорекційних занять і реалізації їх на практиці;
- удосконалення умінь і навичок аргументованого обґрунтування практичного використання теоретичних положень логопедії та неврологічних основ логопедії в закладах для дітей з порушеннями мовлення.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

ПРН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

ПРН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

ПРН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

ПРН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

ПРН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

ПРН7. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.

ПРН8. Організувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

ПРН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

ПРН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

ПРН13. Володіти методиками сприяння соціальної адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

ПРН15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

ПРН16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

II. Фахові:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-11. Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-15. Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни 11 кредитів.

Тема 1. Науково-теоретичні основи логопедії.

- Тема 2. Анатомо-фізіологічні механізми мовленнєвої діяльності
- Тема 3. Центральний мовленнєвий апарат
- Тема 4. Периферичний мовленнєвий апарат
- Тема 5. Класифікація звуків рідної мови. Приголосні звуки. Характеристика.
- Тема 6. Етіологія порушень мовлення у дітей
- Тема 7. Клініко-педагогічна класифікація мовленнєвих порушень.
- Тема 8. Психолого-педагогічна класифікація мовленнєвих порушень
- Тема 9. Дислалія. Загальна характеристика
- Тема 10. Класифікація дислалії
- Тема 11. Методика корекційної роботи при дислалії
- Тема 12. Етапи роботи над постановкою звука
- Тема 13. Підготовчий етап та етап постановки звука
- Тема 14. Етап автоматизації та диференціації
- Тема 15. Профілактика порушень звуковимови у дітей
- Тема 16. Голосні звуки. Характеристика. Недоліки вимови. Методика подолання
- Тема 17. Недоліки вимови свистячих звуків
- Тема 18. Недоліки вимови шиплячих звуків
- Тема 19. Порушення вимови сонорних звуків „й”, „л”, „л’”
- Тема 20. Порушення вимови звуків „р” та „р’”. Методика логопедичної роботи
- Тема 21. Недоліки вимови задньоязикових звуків „г”, „г’”, „к”, „х”, методика логопедичної роботи
- Тема 22. Методика логопедичного обстеження дітей із дислалією

3. Рекомендована література

Базова

1. Агрис А. Р. Дефицит нейродинамических компонентов деятельности у детей с трудностями обучения : дис. ... канд. псих. наук : спец. 19.00.04 / Агрис Анастасия Романовна. Москва, 2014. 204 с.
2. Аль-Мраят О. Б. Особливості здійснення контролю навчальної діяльності Аль-Мраят О. Б. Корекційно-превентивна допомога дітям з аутизмом: види, проблеми, перспективи. Логопедія : науково-методичний журнал / за ред. М. К. Шеремет. Київ : ДІА, 2018. №12. С. 3-8.
3. Базима Н. В. Вивчення мовленнєвої активності дітей з аутистичними порушеннями старшого дошкільного віку. Збірник наукових праць Кам'янець – Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна / За ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. Кам'янецьПодільський : Медобори-2006, 2013. Вип. 23. Ч. 3 С. 22-30.
4. Савінова Н. В. Актуальні проблеми формування професійної компетентності вчителів-логопедів. Проблеми підготовки сучасного вчителя: зб. наук. Праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Вип. 9. Ч. 1. Умань, 2014. С. 162-169.
5. Савінова Н. В. Інноватика в логопедії. Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, III(36), Issue: 74, 2015. С.51-55.
6. Савінова Н. В. Проблеми підготовки майбутніх корекційних педагогів до роботи в умовах інклюзивного навчального закладу. Актуальні проблеми корекційної освіти. 2016. URL:<http://aqce.com.ua/download/publications/96/69.pdf>. Дата звернення: 18.06.2018.
7. Савінова Н.В. Змістова характеристика рівнів сформованості інформаційно-технологічної компетенції вчителів-логопедів. URL: https://revolution.allbest.ru/pedagogics/00890639_0.html (дата звернення: 19.05.2018).
8. Шевців З. М. Визначення готовності майбутніх учителів до корекційної роботи в умовах навчання молодших школярів у загальноосвітній школі загального типу. Професійний розвиток педагога: матеріали науково-практичної Інтернетконференції (м. Рівне, 23–24 груд. 2014). Рівне: О. Зень, 2014. С. 95–96.

Допоміжна

1. 2. Логопедія: [підручник] / За ред. М.К. Шеремет. –К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 375 с.
3. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: [навчальний посібник] / За заг. ред. М.К.Шеремет, І.В.Мартиненко. – К.: КНТ, 2008. –380
4. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. –Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. –160 с.
2. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
3. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рібцун. –К.: Літера ЛТД, 2006. –128 с.

Інформаційні ресурси

www.ikprao.ru;
www.mon.gov.ru;
www.edu.ru;
www.gnpbu.ru;
www.gramota.ru;
<http://gcon.pstu.ac.ru>
<http://mbttc.mtuci2.ru>
<http://library.auca.kg>
<http://www.bj.pu.ru>
<http://www.edu.ru>
<http://www.e-teaching.ru>
<http://www.ict.edu.ru>
<http://www.asha.org>
<http://www.aacap.org>
<http://www.dec-sped.org>
<http://www.downsideup.org>
<http://www.logoped.org>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен

5. Засоби діагностики успішності навчання: контрольна робота, тести, індивідуальні завдання